GRAFICA DE CARTE ÎN CREAȚIA ARTISTEI PLASTICE LIUDMILA COJOCARI

Victoria ROCACIUC
Institutul Patrimoniului Cultural

CZU:769.2.071.1(478)(092)

<https://doi.org/10.52603/9789975351379.11>

Book graphics in the creation of the plastic artist Liudmyla Kozhokar

Summary: The fine arts artist Liudmyla Kozhokar had professional studies in Ukraine: the Arts Studio in Kherson (1975–1978) and the Ukrainian Polygraphic Institute „I. Fyodorov” in Lvov (1978–1983). Since 1984, Liudmyla Kozhokar participates in fine art exhibitions in Chisinau and abroad. Since then, the artist has collaborated with various Moldovan publishing houses, combining publishing with teaching in the field of fine arts. Since 1999 Liudmyla Kozhokar is a full member of the UAP of the Republic of Moldova, and since 2001 – a member of the A.I.A.P. UNESCO, Paris, France. Liudmyla Kozhokar’s works are in the collections of the National Art Museum of Moldova and in private ones in Romania, the Republic of Moldova, France, USA, Iraq, Italy, Germany, Japan, England, etc. The graphic designer illustrated books of different kinds: ABC books, textbooks, children’s stories, encyclopedic literature, etc. Liudmyla Kozhokar perceives each graphic book separately, finding new plastic formulas and stylistic methods, delving into the text and studying it to the last sentence.

Keywords: graphics, book, illustration, technique, composition.

Născută la 02 aprilie 1957, în orașul Herson, Ucraina, artista plastică Liudmila Cojocari (Cojocararu) este cunoscută prin creația ei în domeniul graficii de carte. Liudmila Cojocari a petrecut anii ei de studii în Ucraina: Studioul de arte din Herson, profesor M. Molotnikov (1975–1978), Institutul Ucrainean Poligrafic I. Fiodorov din Lvov (1978–1983). În 1984 Ludmilla Cojocari a participat la Expoziția Republicană „Grafica de carte”, Galeria Uniunii Scriitorilor, Chișinău, Republica Moldova. De atunci artista a colaborat cu diverse edituri moldovenești, combinând activitatea editorială cu cea de profesor în domeniul artelor plastice: redactor artistic și pictor grafician la Editura Enciclopediei Sovietice Moldovenești (1984–1985), Moldtorgreclama (1985–1987), Î.E.P. Știința (1987–1993), profesoară de desen la școala nr. 48 din Chișinău (1993–2000), Centrul Orășenesc de Creație Tehnică a Elevilor (COCTE) din Chișinău, lector Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice (2004–2006). Din 1999 Liudmila Cojocari este membru titular al UAP din Republica Moldova, iar din 2001 – membru al A.I.A.P. UNESCO, Paris, Franța. Lucrările Ludmillei Cojocari se află în colecțiile Muzeului Național de Artă al Moldovei și în cele particulare din România, Republica Moldova, Franța, SUA, Irak, Italia, Germania, Japonia, Anglia ș.a.

Fig. 1. Liudmila Cojocari. Ilustrație la cartea de A.Tolstoi „Cheița de aur”,1982.
Hârtie, acuarelă.

Fig. 2. Liudmila Cojocari. Ilustrație la poveste populară „Mănușica”, 1982.
Hârtie, acuarelă, guașă.

Primele încercări de ilustrare a cărților vădesc caracterul liber și experimental al abordărilor compoziționale și tehnice ale subiectelor literare prezentate de artista. Astfel, ilustrațiile la „Cheița de aur” de A. Tolstoi prin aranjamentul detaliilor, amplasarea personajelor și elemente ale anturajului accentuează caracterul scenic al subiectului narativ. Dealtfel, în ilustrațiile la „Mănușica”, artista ușor operează cu forma și conturul mănușii, accentuând anotimpul și incluzând mai multe narațiuni într-o ilustrație.

Fig. 3-5. Liudmila Cojocari. Ilustrațiile la cartea de Iu. Ovseannikov
«Ради братий моих», consacrată lui I. Fiodorov, 1983. Hârtie, linogravură.

Ilustrațiile consacrate evenimentelor din viața lui Ivan Fiodorov din povestirea lui Iu. Ovseannikov «Ради братий моих», 1983, adaugă aspectul monumental conținutului cărții (Місцями Івана Федорова на Україні 1982: 1-124). Totodată, caracterul alb-ne-

gru al stampelor amintește arta și atmosfera primelor xilografuri medievale. Aceste ilustrații au fost prezente în două ediții diferite.

Fig. 6. Liudmila Cojocari. Ilustrație la „Muha Țokotuha” de K. Ciukovskii, 1985.
Hârtie, acuarelă.

Fig. 7. Liudmila Cojocari. Ilustrație la „Frumoasa adormită” de Ch. Perrault, 1984.
Hârtie, acuarelă.

Fig. 8, 9. Liudmila Cojocari. Ilustrație la „Бегущая по волнам” de A. Grin, 1991.
Hârtie, tuș, peniță (colecție MNAM).

Ilustrațiile la „Muha Țokotuha” de K. Ciukovskii, 1985, create în acuarelă, vădese o altă abilitate a artistei plastice Liudmila Cojocari, mai puțin pronunțată în lucrările ei anterioare. Este vorba de abordarea scrupuloasă a detaliilor fine și minuscule datorită cărora și insectelor li se acordă caracterele psihologice umane. Anturajul, obiectele de uz casnic, precum și veșmintele umanizează situațiile din viața insectelor descrise cu umor de K. Ciukovskii. Ca un giuvaiergiu iscusit, prin aceste ilustrații, artista reușește să acorde subiectului textual caracterul veridic, natural și iluzoriu. Astfel, și caractere de litere caligrafiate de către pictorița continuă stilistic imaginea artistică reflectată în formă plastică.

Romantismul suprarealist cu elemente stiliste proprii și curentului modern supranumit „Art Nouveau” observăm în grafica ilustrațiilor pentru „Бегающая по волнам” de A. Grin, 1991 create în tehnica tușului cu peniță, în prezent păstrate în colecțiile Muzeului Național de Artă al Moldovei. În aceste ilustrații, finețea și fluiditatea liniilor grafice este susținută de transparența nuanțelor cromatice de turcoaz și violet. Contururile personajelor, portrete de bărbat și femeie, se estompează în această feerie a carnavalului venețian, a relațiilor și sentimentelor umane. Se pare că personajele sunt doar o simplă și neobservabilă parte integrantă a peisajului urban. Orice detaliu al compozițiilor: valurile marine, pescărușii, corăbiile, clădiri medievale, serpentinele cu decorul ce amintește tabela de șah are conotații simbolice și semantice aparte. Forma deschisă a compozițiilor din ilustrații ca și cum lărgeste câmpul semantic invitând pe cititorul să mai analizeze subiectul textual, de jur împrejur, dincolo de imagine.

Fig. 10. Liudmila Cojocari. Ilustrație la „Deceluș”, 1992. Hârtie, acuarelă, temperă.

Fig. 11. Liudmila Cojocari. Ilustrație la „Fabule” de Al. Donici, anii 1990.

Hârtie, acuarelă, temperă.

Fig. 12. Liudmila Cojocari. Ilustrație la povești populare românești „Împăratul Spic-de-Grâu”, 2004. Hârtie, acuarelă, temperă.

Artista a creat grafica de carte pentru cărțile lui Ch. Perrault „Frumoasa adormită” (1984, hârtie, acuarelă, editura „Veselka”) și „Piele-de-Măgar” (1984, hârtie, acuarelă, tuș-peniță, „Î.E.P., Știința”); de A. Grin „Бегающая по волнам” (1991, hârtie, tuș-peniță, ed., „Veselka”, colecție MNAM); K. Ciukovski „Муха Цокотуха” (1985, hârtie, acuarelă, tuș, peniță, ed. „Veselka”); E. Sirota „Веснушки” (1987–1988, hârtie, acuarelă, tuș-peniță, ed. „Literatura artistică”) (Сирота 1988: 1-32); poveste românească „Împăratul Spic-de-Grâu” (Împăratul Spic-de-Grâu 2004: 1-16); V. Gramațki „Prințesa și bufonul” (2008,

hârtie, acuarelă, temperă), M. Eminescu „Unde ești copilărie” (2010, hârtie, acuarelă, ed. „Silvius Libris”) (Eminescu 2010: 1-32); N. Bologan „Dragii mei prieteni” (2018, hârtie, acuarelă, ed. „Dragoș”/ „Ilieș”); L. Gașin „O zi din viața ursului” (2017, hârtie, acuarelă, „Î.E.P. Tipografia centrală”). Liudmila Cojocari a ilustrat edițiile enciclopedice: „Deceluș”, „Vreau să știu” (1992, hârtie, acuarelă, ed. ESM); „Biblia pentru copii” (în l. spaniolă, 2006, hârtie, acuarelă); M. Zgurska „Bukvar” (în l. bulgară, 1998, hârtie, acuarelă) (Зрпска 1999: 1-110), K.Vasilioglu, manuale de citire pentru cl. III, IV și V „Ana dili” (în l. găgăuză, 1999, hârtie, tuș-peniță, „Î.E.P.Știința”) (Vasilioglu 1999: 1-208) ș.a. A prezentat grafic peste 80 de ediții științifico-populare la Î.E.P. „Știința”.

Fig. 13, 14. Liudmila Cojocari. Coperta și ilustrația la carte semnată de V. Gramatki „Printesa și bufonul”, 2008. Hârtie, acuarelă.

O formulă renascentistă ce amintește și creația artiștilor prerafaeliți în combinație cu elemente convenționale decorative este abordată de graficiana Liudmila Cojocari în crearea ilustrațiilor pentru povestea semnată de V. Gramațki „Prințesa și bufonul”. Deși reflectate grotesc, toate detaliile din ilustrații accentuează spiritul nobil al atmosferei și timpului deschis de Gramațki.

Fig. 15, 16, 17. Liudmila Cojocari. Biblia pentru copii (spaniolă), 2006. Hârtie, acuarelă.

Cu pasiune, apropiindu-se de spiritul și perceperea copiilor, artista reflectă principalele subiecte biblice pentru „Biblia pentru copii” în limba spaniolă (2006, acuarelă). Samson, fiul resipitor și alții apar în fața micilor cititori în culori vii și calde. Iar în imaginația cititorilor maturi apar prototipurile din creația marilor precursori renascentiști și baroci. Alegerea scenografică a cadrului, accentuarea detaliilor din haine și anturaj, transparența culorilor creează impresia de unicat.

Artista a fost distinsă cu Premiul Pentru cea mai bună grafică de carte a Salonului Național de Carte (Ch. Perrault „Frumoasa adormită”), Cluj-Napoca, România (1993); Premiul Editurii „Edipost”, București, România (2000, Seria de timbre „Personalități ilustrate”); Premiul Salonului Internațional de Carte pentru copii, Chișinău (2008, Ch. Perrault „Piele-de-Măgar” (https://www.bncreanga.md/scp/Premii_9.html); 2012, V. Gramațchi „Prințesa și bufonul”) (Gramățchi 2017: 1-20); Diploma de Onoare a AIAP UNESCO (2012, Pentru întreaga activitate de creație).

În dosarul personal al artistei ce se păstrează în arhiva Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova se păstrează certificatul semnat de Directorul adjunct al Muzeului Național de Arte al Moldovei prin care se confirmă că Liudmila Cojocari a participat cu lucrările ei în 1985 la expozițiile republicane de ilustrații de carte și «Художники – детям»; în 1987 – la expoziția „Tineretea Țării” cu povestea populară rusească „Mașa și ursul” (1987, tehnica mixtă); iar în 1988 – la expoziția republicană «Художники – детям» cu ilustrațiile la poezii pentru copii «Веснушки» de E. Sirota (1987, hârtie, acuarelă, tuș, peniță) (Arhiva Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova).

Artista a fost recomandată pentru titularizarea în UAP de graficienii Eduard Maidenbergh, Emil Cojocaru, remarcând activitatea sa în cele mai prestigioase edituri moldovenești, iar graficianul Valeriu Herța a remarcat că Liudmila Cojocari posedă bine meseria ilustrării cărților pentru copii și a manualelor pentru clasele primare și a dat dovadă de o competență polivalentă a prezentării grafice a edițiilor enciclopedice și științifice (Arhiva Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova).

Fig. 18, 19. Liudmila Cojocari. Ilustrațiile la „Unde ești copilărie?” de M. Eminescu, 2010. Hârtie, acuarelă.

Printre diverse abordări ilustrative ale creației eminesciene avem prilejul să observăm încă o versiune originală, care reflectă starea duioasă a copilăriei poetului. Peisajul panoramic al scenelor legate de amintiri despre momentele petrecute în localurile rustice este un motiv deosebit de apropiat fiecărui cititor, însă ales de către autoarea cu observația specifică unui ochi de copil naiv, adus prin culori și forme la atmosfera de basm fantastic.

Așadar, admirând transformările artistei în procesul de apropiere de creația literară de orice gen și domeniu, de fiecare dată descoperim o nouă percepere semantică cu nuanțe plastice inedite. Fiecare operă literară graficiană Liudmila Cojocari o percepe în mod separat, aprofundându-se în text și studiindu-l până la ultima frază.

Bibliografie:

Arhiva Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova, dosarul personal al Ludmillei Cojocarui.

Eminescu, M. Unde ești copilărie? Chișinău: Silvius Libris, 2010.

Împăratul Spic-de-Grâu: Poveste românească/ Il. de Liudmila Cojocari. Chișinău: Prut Internațional, 2004.

Gramatchi, V. Prințesa și bufonul. Chișinău: Silvius Libris, 2017.

https://www.bncreanga.md/scp/Premii_9.html (vizitat: 20.09.2020)

Vasilioglu, K. Ana dili. Chișinău: Î.E.P. Știința, 1999.

Згурска, М. Буквар. Кишинэу: Î.E.P. Știința, 1999.

Місцями Івана Федорова на Україні. Львов: Каменяр, 1982.

Сирота, Е. Веснушки. Кишинэу: Литература артистикэ, 1988.